

ORIJENTACIJE

POTREBA I ZNAČENJE KATEHETSKOG PROGRAMA

Alojzij Slavko Snoj

U nešto duljem uvodu pokušat ćemo utvrditi potrebu za novim programom i zatim ćemo se zaustaviti na nosiocima kateheze, težnjama i sadržaju novog programa.

Nastavni programi za vjeronauk, Ljubljana 1958. djelomično ravnaju našom katehezom sve do danas. MKS je prema njima sastavio niz priručnika za osmoljetku kojima se katehete još uvijek služe. U *nizjoj osmoljetki* te priručnike upotrebljava skoro polovica kateheta, a druga polovica upotrebljava Kateheze ili Radne bilježnice. U *višjoj osmoljetki* skoro trećina kateheta koristi tri „Pogačnikova” priručnika i „Mihelčičevu” Crkvenu povijest. Neki katehete u višjoj osmoljetki koriste priručnike koje je MKS priredio sedamdesetih godina, neki one koje je priredio prema austrijskima nakon 1982. godine, neki još i niz drugih priručnika. Podaci o tome su tek približni.

MKS je u zadnjem desetljeću dva puta pripremio novi katehetski program.¹ Ni prvi ni drugi put nije ga sproveo do kraja, ako time mislimo na cjelovitu obnovu priručnika za sve razrede. Godine 1977/78. program je pripreman temeljito i dugoročno, dok je 1982. pripreman na brzinu i bez prave povezanosti s prijašnjim, kao i bez pripreme kateheta. Možda nije realiziran i zbog toga jer nije postojala potrebna suglasnost između izdavača i nakladnika, kao i

između izdavača i kateheta o tome koje bi priručnike trebalo štampati, a kojima je vrijeme isteklo. Sigurno postoje još i drugi razlozi za to što se kod upotrebe priručnika kod nas udomačila i povećala zbrka.

U vremenu kada nestaju određene mogućnosti naviještanja, ukorijenjene u tradicionalnoj vjeri, već se predviđa doba koje pokazuje veću otvorenost, izravnost – „Težnja za beskonačnošću” (J. Makarovič, Maribor, 1987), što je za naviještanje i katehezu nova prilika. MKS – prema pravilniku stalni organ koji kod nas pomaže biskupima pri katelizaciji (prema čl. 24) – dobio je od SPŠK zadaću da pripremi novi katehetski program i prema njemu nove priručnike (dopis od 11. siječnja 1988, broj 560).

ZAŠTO NOVI KATEHETSKI PROGRAM?

Ne radi se samo o novom programu i novim priručnicima. Još je važnije uvođenje i naglašavanje elemenata koji moraju pri današnjem naviještanju i katehezi biti istaknuti. Ako katehete savladaju te elemente, bit će moguće postupno mijenjati kvalitetu naše kateheze, što je i glavna svrha novog programa.

¹ Usp. A. S. SNOJ, Načrti za katehezo v naši zgodovini, u: CSS 21(1987), 141–142.

Na pitanje zašto novi program pokušajmo odgovoriti sa stajališta znakova vremena u kojem živimo, te sa stajališta crkvenih dokumenata koji iziskuju novi katehetski naert. Tako ćemo otkriti i neke nužne elemente današnje kateheze. Prvi je elemenat vjeroučenik, koji je sada naglašen. Ipak, nećemo početi „ab ovo“ raspravljati o psihosocijalnim okolnostima, razvojnom razdoblju, spoznajnim, doživljajnim ili djelatnim sposobnostima vjeroučenika..., već ćemo zaertati nekoliko najznačajnijih obrisa vremena u kojem živimo zajedno s našim vjeroučenicima. Doživljavamo najrazličitije preobrazaje. Navodim nekoliko primjera.

Kulturni preobražaj

Postindustrijsko društvo sa svojom nesigurnošću gurnulo je čovjeka u opće, rašireno „beskućništvo“. Ako se pak čovjek ne osjeća „doma“, nije više siguran, nije više miran. Očaj se širi. I kod nas živimo u okolini i razdoblju u kojem zemlja i društvo ne nude sigurnost, već čovjeku uzimaju nadu (strah od budućnosti, strah od nezaposlenosti, strah pri planiranju obitelji, da li ćemo preživjeti...). Zbog toga, i zbog svjetskih katastrofa, čovjek se ne osjeća sigurnim i zato u njemu raste čežnja i potreba po prvobitnom „domu“. Omladinski su pokreti posljednjih desetljeća kao jutarnja zora novog doba. Suvremena traženja u nizu najrazličitijih pojava (ezoterike, okultizma, istočnjačkih vjerovanja, mistike, glazbe, feminizma, ekologije, antropofizije, na područjima novih psiholoških škola, na graničnim područjima modernih prirodnih znanosti itd.) kreću se u smjeru otvaranja maglovitoj duhovnosti i neobavezujućoj religioznosti. Svi ti elementi spadaju u pokret nazvan New Age koji se iz SAD-a širi i po Evropi.² Marilyn Ferguson, jedan od predstavnika tog pokreta, kaže da poslije 1950, kada smo se iz sazviježda ribe (simbola Krista) usmjerili u znak vodenjaka, polako prelazimo u novo povijesno razdoblje koje nam obećava korjenitu promjenu svijeta. Tritjof Capra tu promjenu označava s „novim duhom“, s „novom kulturom“, s „prijelazom“ i kaže da se radi o prijelazu od racionalnog ka intuitivnom mišljenju, od spoznaja ka misaonosti, od analize sintezi, od

orijentacije

pojedinačnog općem, od usporednog (linearnog) cjelovitom (Masvöll)... od ekspanzije suzdržanosti, od kvantitete kvaliteti, od natjecanja prema sudjelovanju, od vladanja nenasilju (usp. Govor na Katoličkoj akademiji u Münchenu, 17. listopada 1987). Ako je otkazalo Newtonovo pretežno mehaničko poimanje svijeta koje je razvila uglavnom fizika, danas je došlo vrijeme metafizike - novog doba osvješćivanja i povezivanja čovječanstva u spoznaji da „ovaj svijet nije namijenjen manipulaciji već voljenom oblikovanju i divljenju“ (Makarović, 168). Nudi se primjeren ulazni prostor za naviještanje iako je Evandelje obavezujuće i zahtjevno. Ne govorimo više da današnji čovjek nema potrebnih smjernica za duhovne vrednote. I ne govorimo da mu za njih teško budimo zanimanje. Dogadanje oko nas svjedoči nešto sasvim drugo. Radi se o tome da ulazni prostor postoji i da ga trebamo shvatiti ozbiljno. Ne na način da svo zanimanje za maglovitu duhovnost jednostavno prenesemo u katehezu (kao da je to otkriven sadržaj) već tako da bismo pri katehezi u nju ulili Božje oslobadajuće svjetlo i to snalazljivo, hrabro, osobno angažirano (vjerom!) i darezljivo.

Psihološki preobražaj

Industrijsko i urbanizirano društvo mnogo je očekivalo što se tiče počovječenja odnosa među bračnim drugovima, između roditelja i djece, posebno između očeva i djece. Gradska okolina, zaposlenost oboje roditelja, razbijanje tradicije... dovelo je do raspada patrijarhalnog društva i pri tome kod mnogih do većeg raščovječenja. Očevi koji su u prošlosti bili „najčvršći stup zahtjevnosti, moralne zapovijedi“, sigurnosti i autoriteta, danas su zakazali. O tome razmišlja P. Brajša u knjizi „Očevi, gdje ste?“ (Ljubljana, 1987). To prouzrokuje zbrku na području životnih vrijednosti najprije kod samih roditelja koji bi morali djeci oblikovati jasne vrijednosti za život, ali su sami na tom području smeteni ili čak infantilni i egocentrični.

² O gibanju New Age opširno govori HERDER CORRESPONDENZ 41(1987), 579–590.

Posljedica toga je slabiji moralni odgoj djece. „Povlačenje oca iz odgoja u obitelji stvara kod djece razočaranje nad osjećajno značajnim likom, nepriznavanje bilo kakvog autoriteta i stvara teškoće pri spolnoj identifikaciji dječaka i njihovom socijalnom prilagodavanju.”³ Tako naši vjeroučenici – odrasli i djeca – boluju od „nepismenosti”, ta ne razlikuju „strane neba”. „Orijentacijska kriza u prvom je redu kriza morala.”⁴

Ako odrastao čovjek ne zna kamo želi, kako da odgaja djecu i mladež? Ali kriza po mišljenju Breznika, teoretičara pedagogije iz SR Njemačke, nije bezizlazna. Prvi korak ka izlazu je u smjeru nužnog preobražaja i učvršćivanja vjerskih sistema (religija, mitova, svjetonazora) i grupa koje razmišljaju, koje se njima inspiriraju. Tek pri takvoj uređenosti života koja izvire iz sklada jasnih ideala ličnosti i predodžbi o redu, može pojedinac pridobiti unutarnji oslonac. „U tim zajednicama imaju članovi zajedničke ideale, ličnosti se ohrabruju i samosvjesno njeguju svoju posebnu kulturu i svoje posebne zahtjeve prema ljudima. Ne stide se i ne dozvoljavaju iskorijenjenim racionalistima da ih razbacuju.”⁵ Danas u društvu vrijedi voditi „bitku za svaku dušu.” Stanje mnogih pojedinaca može se poboljšati razmišljanjem i ako imaju snage da odluče plivati protiv struje.

Pedagoški preobražaj

Zbog neuspjeha permisivnog odgoja i zbog strahovitog porasta omladinskog buntovništva u različitim smjerovima kojima neki daju ulogu subkulturnog pokreta (Mike Brake) ili čak kontrakulture,⁶ odgoj opet dobija veći značaj. U međunarodnim je mjerilima to vrlo očito. Danas ponovo otkrivaju njegovu nezamjenjivu ulogu u osobnom rastu mladog čovjeka. Govore o pedagoškom preokretu ili pedagoškom preobražaju i preporodu. Već spomenuti pedagog Breznika je šezdesetih godina zastupao načelo da obrađivanje normi i ciljeva odgoja ne spada u odgoj, dok danas govori sasvim suprotno. Sličnom preokretu svjedoci smo i kod nas. Usporedo moramo vratiti ulogu i vjerskom odgoju u obitelji. I kršćani moraju misliti na preživljavanje. Potrebno je mistagoško zauzimanje svih

vjernih kršćana da bi kršćanstvo bilo vjerodostojno i u službi posredovanja vjere u obitelji i u zajednici.

Izazov za kršćane je utoliko veći zbog činjenice da se bude novi oblici duhovnosti koji su istinskim ljudskim predanjima obećavaju ostvarivati putove koji su osobina kršćanstva. Štoviše, neki od tih pokreta izražavaju nadu da su nasljednici kršćanskog predanja i da razotkrivaju tajnu povezanosti između Boga i čovjeka. Cjelokupni pokret New Age upućuje na pokus koji želi uvesti čovječanstvo u novu, višeobuhvatnu ekološku kulturu koja će njegovati međusobne odnose i prisno drugarstvo (partnerstvo). Što kao kršćani možemo reći o tome? Težnja za samospasenjem? Slijepa ulica postteističkog razumijevanja svetoga bez Božjega, koje naviješta novu „duhovnu slobodu”⁷ Kamen iskušenja za pravilnost puta je u odgovoru na pitanje: tko istinski određuje, oslobada, tko ostaje vjerniji zemlji, čovjeku bez porobljavanja, bez otuđivanja, bez bijega u ezoteriku (tajne moći), tko više poštuje i njeguje osobni odnos, osobnog Boga, tko je cjelovitiji, katolički u punom smislu riječi. Zato se katehezom trudimo posredovati vjeru, biblijski ukorijenjenu i crkveno predanu „zemaljsku mistiku” u duhu Isusa Krista. Kršćanin je mistik današnjeg i sutrašnjeg dana. Poslije Koncila na teološkim fakultetima i tečajevima obnovljeni su mnogi predmeti. Što smo učinili ili činimo za spoznaju i oživljavanje prave kršćanske mistike koja ne bježi od svijeta? Mnogi naime traže lijek za težnju ka mističnim doživljajima u raznim „treninzima” izvan Crkve. U obitelji i zajednici sve smo nesposobniji posredovati vjeru. Što više kopni naša vjernost, to manje smo sposobni prenijeti iskustvo vjere dalje jer ne možemo prenijeti nešto što sami ne živimo punokrvno.

3 M. BERGANT (urednica), Vedenjske motnje mladostnikov v sodobnem času, Ljubljana 1987, 10, 11.

4 W. BREZNIKA, Erziehung in einer Wertunsicheren Gesellschaft, München 1986, 63.

5 Nav. dj., 28.

6 Usp. M. BERGANT, nav. dj., 44.

7 Usp. T. HRIBAR, ocena knjige J. Makaroviča, Sla po neskončnosti, u: NR 36(1987), 715.

Katehetski preobražaj

Takvim razmišljanjima „zašli” smo u nužni katehetski preobražaj. Svi pokoncilski katehetski dokumenti zauzimaju se za obnovu kateheze po narodnim područjima. Kad bismo i imali dobre priručnike, Opći katehetski direktorij (OKD) preporuča da se katehetske knjige „nakon određenog vremena detaljno pregledaju” (119). Pri stvaranju pravilnika bilo je određeno vrijeme od 5 do 7 godina. Papa Ivan Pavao II u poticaju OK kaže: „Tvrđim da je potrebna organska i programski uređena kršćanska nastava” (21).

Programi određuju odgojne ciljeve, metodološke postupke i katehetski sadržaj za različite starosne skupine, krajeve i vremena. Svakako se treba pobrinuti da tajne vjere u koje moraju vjerovati odrasli budu naznačene u nacrtima i u katekizmima za djecu i omladinu, naravno primjereno njihovoj starosti (OKD 118).

Najveću važnost treba priznati katekizmima koje je izdala crkvena vlast... Kako je sastavljanje katekizama izvanredno teško i ujedno nadasve značajno, vrlo je uputno:

a) da sudjeluju mnogi znalci katehetike i teologije;

b) da se savjetuju sa znalcima u drugim vjerskim i svjetovnim znanostima, kao i s drugim pastoralnim ustanovama;

c) da se čuje mišljenje pojedinih biskupa i uvažavaju njihovi savjeti;

d) da se prije konačnog izlaska naprave pojedinačni pokusi;

e) da se nakon određenog vremena te knjige detaljnije pregledaju. Prije nego se katekizmi konačno objave mora ih pregledati i potvrditi apostolsko sjedište (OKD 119).

Vjeronaučni priručnici su pomagala za kršćansku zajednicu koja je odgovorna za katehezu... I za sastavljanje takvih priručnika potrebno je sudjelovanje znalaca u katehatici i savjetovanje s drugim stručnjacima (OKD 120).

Kateheza se kao jedna od glavnih zadaća Crkve neprestano, kao i Crkva, obnavlja u traženju primjerenijeg jezika, novih pomagala i postupaka te metoda naviještanja. Zato je potrebno i naše starije i novije priručnike (s kojima ponešto mešetarimo u našem nejedinstvenom

nom kulturnom prostoru) temeljito pregledati i obnoviti.

Sinoda o katehezi u našem dobu kaže: Nije dovoljno da dobivamo više katehetskih djela. Želimo li da odgovaraju, moraju nužno ispuniti više uvjeta:

– da su povezana sa stvarnim životom one generacije kojoj su namijenjena, te da zaista dobro poznaju njen unutrašnji nemir i njena pitanja, njene borbe i njene nade;

– da nastoje otkriti jezik koji ta generacija razumije;

– da žele brižno posredovati svu blagoviest Krista i njegove Crkve, bez da išta zanemare ili iskrive, već da sve objasne u unutrašnjoj povezanosti i konstrukciji koja pokazuje bit;

– da žele u onima koji ta djela upotrebljavaju zaista probuditi veću spoznaju Kristovih tajni koja vodi do istinskog preobraćanja i života koji je u skladu s Božjom voljom (49).

Pred nama je katehetama zadaća da planski pregledamo i preradimo sve priručnike za katehezu, od predškolskih nadalje. Nije nužno da moramo izraditi nacrt za katehezu u svim detaljima, jer bi mogao zastarjeti još prije nego bi ga počeli izvoditi. Moguće je planski izradivati niz priručnika i istovremeno oblikovati katehetski program. Na temelju iskustva drugdje i kod nas MKS ide tim putem. Ovogodišnji katehetski tečaj s predavanjima i debatama, s radom po skupinama i primanjem prijedloga usmjeren je k neposrednoj pripremi priručnika, počevši s predškolskima.

NOSIOCI KATEHEZE: OBITELJ I ZAJEDNICA

U novom nacrtu ne možemo vjeroučenike „obrađivati” bez obitelji. Naprotiv. Pomak i naglasak je u tome da usredotočimo cjelokupnu katehezu na obitelj, na zajednicu, župu. Funkcionalni i pravni oblik ovdje ćemo zanemariti. O tome ćemo govoriti u Smjernicama. MKS ne može obraditi cjelokupnu katehezu, tu je i kateheza odraslih (roditelja, mladih bračnih parova...) tako da bi najprije trebao izraditi, na primjer, katekizam za odrasle sa željom da tako potaknu obiteljsku katehezu. Vremenski to može biti samo dugoročno. Svi pastoralni

Vrste ciljeva

radnici, posebno katehete, morali bismo u pripremama na brak s mladim parovima, skupinama parova, roditelja itd. poticati osnovnu misao koja usmjerava planiranje naše kateheze.

Stvoriti ili razviti i produbiti moramo obiteljsku katehezu

Glavni oblik kateheze je kateheza odraslih. O njoj će i na ovom tečaju biti posebno predavanje. Da bismo pomogli njenom ostvarenju, predložimo takvo sastavljanje priručnika za vjeroučenike po godištima, koje bi sadržavalo najviše mogućnosti također i za katehezu roditelja

za obiteljsku katehezu. Radi se dakle o dvije stvari: a) pri katehezi djece i katehizacija roditelja, b) pomoć roditeljima pri katehiziranju njihove djece. Priručnik za vjeroučenike trebao bi sadržavati katehezu za djecu. Radna bilježnica može sadržavati ono za što je djetetu potrebna pomoć roditelja. Katehezu za roditelje i katehete (u jednoj knjizi). Ne radi se samo o nekim uputama za susrete s roditeljima u obliku „roditeljskih sastanaka“ već i o pravoj katehezi za roditelje (s jedne strane), ali i za pomoć roditeljima pri katehezi njihove djece. Taj bi priručnik preporučili kako katehetama, tako i roditeljima.

Biti kršćanin znači biti kršćanin u zajednici

Kateheza ima uvijek u prvom planu svjedočenje i živo posredovanje iskustva vjere. U velikim zajednicama (biskupijama, župama...) to je vrlo teško. Poticaj OE 58, te posebno kardinal Danneels, s posebnim naglaskom i žarom govore o značenju malih zajednica za posredovanje vjere. „Dogadaju se mnoge lijepe stvari... Činjenica je da se ovdje izvrši većina „obraćenja“ današnjih dana“ (CD 29.6). Skoro je neumjesno pitanje kada ćemo to shvatiti. Vjerojatno smo već i shvatili, ali što smo u tom smislu poduzeli? Poslanica Božjem narodu sa Sinode godine 1977. do sada najviše naglašava da je jedino zajednica prirodni prostor i primjerena okolina za katehezu, te da je živa kršćanska zajednica prvi činilac - nosilac kateheze.

Značajan je sadržaj ciljeva i spoznaja da je bez njihovog jasnog definiranja kateheza neplanirana. Pri njihovom definiranju mora nas voditi činjenica da je kateheza dug, složen sveživotni proces osobnog rasta i dozrijevanja u vjeri (dinamična definicija kateheze). Na tom putu vjeroučeniku su potrebna usmjeravanja, podrške, neprestani sitni poticaji. Ciljevi pomažu kako vjeroučeniku, tako i kateheti.

Skoro svi dokumenti govore o njima. Oblikujemo ih deduktivnim putem (izvodeći ih iz konačnih ciljeva), te induktivnim putem (iz bližih ciljeva). Težnje kateheze su unutar općeljudskih i kršćanskih težnji. Kada vjeroučenik slobodno odlučuje što je dobro, on dozrijeva u svojim osobnim odlukama, doseže postavljene težnje. Da bi do toga uopće došlo mora na tom putu doseći niz manjih, sasvim svakodnevnih (i jedinstvenih) bližih težnji.

Posljednja i najveća težnja kateheze je kako tamošnja – čovjekova sreća kod Boga u vječnosti, tako i ovdašnja – život s Bogom već ovdje i sada. U tome je svetost. Da bi se to doseglo potrebne su različite, razmjerno konačne težnje. *Konačne težnje* mogu biti vrlo *opće* ili *djelomične* – ukoliko su preciznije opredijeljene. Djelomične težnje „nisu neposredni ciljevi s obzirom na opće konačne težnje, već su drugim riječima i detaljnije izraženi sastavni dijelovi opće težnje“.⁹ *Opća konačna težnja* nekog katehetskog razdoblja je – kao i odgoja uopće razvijanje stvaralačkih sposobnosti vjeroučenika koje im omogućavaju samostalno i slobodno odlučivanje za vrijednosti koje se odnose na bitne elemente njegove osobnosti kao čovjeka i kršćanina (usp. LJŠK 31, 44, 45, posebno 47–48 o djelomičnim i neposrednim težnjama). Jedna od vrlo općih konačnih katehetskih težnji je da kateheza uz Božju pomoć i odgovarajuće postupke razvija početnu vjeru, da je čuva

⁸ Usp. Grundlagen für den katholischen Religionsunterricht im 5. 10. Schuljahr, Köln 1984, 13.

⁹ B. ZELIČ, Verska vzgoja pri katehezi (skripta), Ljubljana 1983, C 1.

kod vjernika svih starosti i vodi je savršenstvu i zrelosti (usp. OKD 38). *Djelomične konačne težnje* dio su općih. Obuhvaćati mogu određeno razvojno razdoblje (djetinjstvo, mladost, zrelost...) ili jednu godinu tog razdoblja, ili samo jedan oblik tog razdoblja, npr. pripremu za razne sakramente (ispovijed, pričest itd). Ostvarivanje više djelomičnih težnji je tako rekuć ostvarenje jednog ili više konačnih težnji, ujedno su djelomične konačne težnje putokaz brojnim međutežnjama koje zahtijevaju katehetski proces.

Medutežnje su „nekakva 'uporišta' koja omogućavaju postupno ostvarenje djelomičnih konačnih ciljeva i time i općeg konačnog cilja. Potrebno je da kateheta ima takve 'kratkoročne' ciljeve kako bi mogao konkretnije planirati i bolje ostvarivati katehetske susrete. Ujedno može lakše provjeravati svoj katehetski rad te ukoliko je potrebno ciljeve kasnije bolje definirati.¹⁰ Svaka šira katehetska jedinica (sastavljena iz više kateheza) mora imati određen meducilj (priprema na jedan od sakramenata, na određen praznik u crkvenoj godini).

Bliže težnje su neposredne katehetske težnje pojedinačne kateheze, težnje koje želimo u njoj doseći. Tu je vrlo važno da su bliže težnje temeljene na tri različita nivoa vjeroučenikovog života: spoznajnom (kognitivnom), doživljajnom (emocionalnom) i psihomotoričkom nivou. „Neka dijete upozna Božju ljubav...” otkriva neprimjereno i jednostrano oblikovan cilj (samo na spoznajnom nivou). Kako doseći taj cilj kod djece? Sigurno ne prvenstveno na spoznajnom nivou već cjelovito – na različitim nivoima, s posebnim naglaskom na njegovom doživljavanju (emocijama), ta ljubav je kod djece doživljaj i intuitivna „spoznaja” (kao i vjera). Cilj bi dakle trebao biti izražen tako da ukazuje da bi katehezu trebalo postaviti cjelovito, uvažavajući različite čovjekove mogućnosti (spoznaje, doživljavanja, sudjelovanja), te ju ostvariti na različitim nivoima.

Načela za oblikovanje ciljeva¹¹

Uvažavajući razvojnu psihologiju kao i psihologiju djeteta i omladinca (Piaget, Erikson, Gesell i dr.) o crtama doživljajnog (emocional-

og), spoznajnog (intelektualnog), socijalnog i moralnog razvoja možemo zaokružiti misao *da do konca 4. razreda katehizaciju označavaju ODNOSI, A NE POJMOVI*. Vjeroučenicima treba dakle pomoći da ostvare osobni kontakt, odnos prema stvarima i svijetu, prema drugome, Bogu i da lakše prihvate i same sebe.

Pri oblikovanju katehetskih ciljeva vode nas slijedeća načela:

- S vjeroučenicima ostvarujemo zdrav odnos koji rada povjerenje i prihvaćanje. Ako je odgojna okolina bogata ljudskim i kršćanskim vrijednostima, vjeroučenik može vjeru doživjeti blisko, naravno primjereno svom dobu i razvojnom stpnju.

Potrebno je skupiti doživljaje svih vjeroučenika, tako da kateheza može biti primjerena istinskom profilu zajednice.

- Potrebno je izabrati i razvijati sposobnost divljenja te emocionalnu povezanost sa svijetom, sa svakim pojedincem i sa zajednicom

- Potrebno je ujednačeno nizati trenutke doživljavanja, razmišljanja, učenja i sudjelovanja.

- Upotrebom metode razgovora (dijaloga) vjeroučenik napreduje na području spoznaje i u osvajanju samostalnih moralnih odluka.

- Posebnu pažnju iziskuju prva samostalna moralna iskustva vjeroučenika. Pratiti ih moramo s dobrotom, pomagati im obzirnošću, kako bi razmišljali i došli do vedre i konstruktivne spoznaje i djelovanja.

Oko dvanaeste godine vjeroučeniku dolazi u prvi plan spoznajna (intelektualna) SPOSOBNOST POJMOVNOG MIŠLJENJA. To je vrijeme uvođenja i tumačenja novih pojmova kako u općem odgojno-obrazovnom procesu, tako i u katehezi. Za oblikovanje katehetskih ciljeva u višoj osmoljetki to znači:

- Kršćanska je poruka uvjerljiva ako govori iz svjedoka i iz činjenica.

- Vjeroučenika uključujemo u katehetski proces pomoću upoznavanja i sudjelovanja u kojem je subjekt događanja zaista on sam.

¹⁰ Nav. dj., C 2.

¹¹ Usp. M. L. MAZZARELLO, *Catechesi dei fanciulli: Prospettive educative*, Torino 1986.

– Socijalni se razvoj izražava sve većim zanimanjem za život zajednice u kojoj kao pojedinac (u odnosu prema drugome) može sazrijevati i gajiti osjećaj pripadnosti.

– Odgojna ponuda neka se pruži na takav način da se vjeroučenik ne prepusti samo oponašanju, već da nauči izabrati, oduševljavati se uzorima te u zajednici ostati kao odgovoran pojedinac sa svojim mišljenjem i vlastitim uspravnim držanjem.

– Moralni razvoj u ovom razdoblju zahtijeva i posebnu odgojnu brigu. Zato neka ciljevi budu pomoć pri stvaranju ljestvice vrijednosti. Odlučujuće je svjedočenje odraslih koji će mu pomoći otkriti duboke porive za moralne postupke. Vjeroučenik će shvatiti da je kršćanski život put koji zahtijeva strpljenje, ustrajnost i čvrstinu. Takvo će mu iskustvo pomoći prebroditi magično mišljenje koje očekuje neposredne učinke bez teškog rada i žrtava.

Za sve to su potrebni i izobrazba i znanje; zato je osim toga cilj i zadaća kateheze posredovati vjerske i kulturne vrijednosti i spoznaje. Potrebno je i učenje napamet.

Vjerski odgoj i izobrazbu te socijalizaciju potrebno je postaviti cjelovito; zato treba i *ciljeve oblikovati cjelovito, na spoznajnom, doživljajnom i psihomotoričkom nivou*. To vrijedi za sva godišta i sve vjeroučenike.

Ciljevi kateheze za dijete, adolescenta i mladića¹²

Kateheza (vjerski odgoj i izobrazba te socijalizacija) uvodi vjeroučenika u sposobnost međusobnih odnosa. Ti se odnosi razvijaju na četiri doživljajna područja, kako ih neki nazivaju. Tri su okrenuta prema vani, a 4. prema unutra. Tiču se vjeroučenikova odnosa prema svojoj duhovno-duševno-tjelesnoj istinitosti (1), a ostale 3 njegov odnos prema stvarima i svijetu (2), životu i radu s drugima (3) te njegov osobni odnos prema Bogu (4). Za svako razdoblje, čak za svaki razred, oblikujemo ciljeve sva četiri područja tako da dotaknu sve slojeve vjeroučenikove ličnosti na različitim razinama (doživljajnoj, spoznajnoj i psihomotoričkoj). Ovdje dajemo tek obris OPĆIH KONAČNIH CILJEVA i DJELOMIČNIH KONAČNIH

CILJEVA, dok su međuciljevi i bliži ciljevi tema za daljnju obradu i nacrt pojedinačnih priručnika po godištima.

BOG

JA

SVIJET

DRUGI

Ciljevi kateheze za djecu

Opći konačni cilj kateheze za djecu je uvođenje u kršćanstvo (primanje sakramenata) što je podloga za daljnji rast u vjeri.

Djelomični konačni ciljevi

1) Biti svjestan svog života, doživljavati veselje, sposobnosti i odgovornosti, otkrivati ne samo primanje već i davanje i sposobnost darivanja kao i prepreke pri tome – sebičnost i nedostatke. Prihvatiti i priznati i vlastitu grešnost te poslije kajanja i oprosta u sebi otkrivati slobodu Božjeg djeteta.

2) Diviti se i upoznavati strani i svijet oko sebe. Ponašati se odgovorno prema stvarima i prirodi.

3) Poticati otvorenost prema drugima: upoznavati ljude i prihvaćati ih, te poštivati takve kakvi su, jednakovrijedne, kao braću i sestre. S njima živjeti strpljivo, sudjelovati i pomagati si (time raste i djetetova suodgovornost u Crkvi). Gajiti osjećaj pripadnosti obitelji Božje djece. Postupno postajati sposobnim prihvaćati obaveze s većom odgovornošću, pogotovo u pomoći bližnjemu.

4) Osobno se susresti s Bogom u njegovom Sinu Isusu Kristu. Put do toga je susret s Božjom riječi, razvijanje vjerskog osjećaja i vježbanje vjerskog ponašanja. U svjetlu Božje riječi provjeravati vlastiti život i svakidašnje događaje. Molitvu osjetiti kao trenutak posebne povezanosti s Bogom i u njoj otkriti pomoć pri oslobođenju od grijeha. Istinski sudjelovati pri bogoslužju.

Ciljevi dakle povezuju različite nivoe i polove (pojedinac – zajednica) između kojih je razapet čovjek – vjeroučenik. Cjelovit odgoj k osobnom integritetu je u sintezi različitih činilaca.

¹² Usp. B. ZELIČ, nav. dj., C 4–C 10: za djecu po G. GATTI, La catechesi dei fanciulli, Torino 1975,

Ciljevi kateheze za adolescente

Opći konačni cilj u tom burnom razdoblju može biti: prihvatiti samog sebe jer me Bog prihvaća od rođenja i zove me imenom.

Djelomični konačni ciljevi

1) Objektivno gledati vanjske istinitosti; uvidjeti – naći svoje mjesto u svijetu s obzirom na vlastite sposobnosti. Dublje upoznati samoga sebe u kontaktu s drugim ljudima i to bez korištenja obrambenih mehanizama. Ustrajati u svakidašnjim naporima i tako doseći postavljeni cilj. Prihvatiti odgovornost za vlastita djela. Oblikovati svoju svijest i poslušati je. Prihvatiti svoj spol i cijeniti ga sa stanovišta životnog poziva u koji me Bog zove. Biti svjestan ograničenosti vlastitog znanja, ponašanja i potreba poslušnosti Svetom Duhu za dublje shvaćanje Božje riječi. Prihvatiti svoju čak i negativnu prošlost. Biti svjestan da je to što u nama ima dobro prvenstveno Božji dar i da Bogu ne dosadi da nam pomaže i kad smo pali.

2) Biti svjestan uzroka i namjera svog djelovanja i tako izbjegavati samovoljni odnos prema stvarima i prirodi. Kako ja i ostali, tako su i stvari i svijet potrebni voljenog ljudskog odnosa. Prepoznati u svijetu i povijesti Božja djelovanja. Biti osjetljiv na preoblikovanje pogleda na svoje poslanstvo u svijetu i to na temelju novih spoznaja koje zahtijevaju uvijek veće zauzimanje za gradnju kršćanskog svijeta.

3) Otkriti u uzornim kršćanima s kojima se susreće znakove i nosioce Božje ljubavi. Vidjeti u ljudima „područje” putem kojeg nam on sam iskazuje ljubav i dobrotu. Osjetiti veselje pri odricanju samome sebi, ako time usrećujemo druge. Gledati u odraslom čovjeku pomoćnika pri vlastitom oblikovanju i pravilnom rastu. Doživjeti u zajednici ne samo mjesto veselja i povjerljivosti već i područje za vježbu pri odricanju. Poštovati drugoga kao ličnost koja nije prije svega u našoj „službi”. Otkriti u odraslom ono što je u njemu pozitivno, što može biti uzor mlademu, i ne očekivati od njega savršenstvo. Poslušati druge, promijeniti svoje ponašanje u znaku poštovanja, osobnog prihvaćanja i neproračunatog služenja drugima po Isusovu uzoru.

Savladati osnovno poznavanje sadržaja vjeroorijentacije

vanja. Promatrati svoj život unutar života Crkve koji je nastavak povijesti spasenja. Pri sakramentima shvatiti središnju ulogu Kristove smrti i uskrsnuća. Prihvatiti Krista kao Sina Božjega i kao prijatelja u njegovoj bliskoj i dobrovoljnoj povezanosti s Očevom voljom. Ostvariti blizak prijateljski odnos s Kristom prisutnim u euharistiji. U zapovijedi ljubavi otkriti pravilo morala. U evanđeoskim blagovanjima vidjeti izvor prave kršćanske veličine. U liturgijskim znakovima otkriti istinu spasenja. Osjećati se dijelom svemirske Crkve sa sudjelovanjem u životu mjesne Crkve. U Bogu otkriti Providnost koja sve stvari čuva u biti, i pri tome poštuje njihove zakonitosti. Živjeti u otvorenom odnosu s Bogom koji daruje svakog pojedinca. Prihvatiti Boga kao onoga koji nas voli onakve kakvi jesmo i čini nas vrijednima ljubavi. Sakrament pomirenja je trajno „čudo” njegove milosti prema čovjeku. Čovjek mora, jer je voljen, u boju protiv sebičnosti uvijek biti angažiran, kako u odnosu prema Bogu tako u odnosu prema ljudima. Vidjeti u Mariji osjećajno, voljeno i tiho zauzimanje, te ju imati kao uzor. Naučiti se moliti vlastitim izrazima i na kršćanski način znači shvatiti i ispuniti Božju volju, a ne svoju. Vježbati se u molitvi razmišljanjem i u slušanju Boga i tako se pripremiti za ostvarivanje Božjih planova u svakidašnjoj stvaralačkoj odanosti.

Ciljevi kateheze za mlade

Opći konačni cilj ovog razdoblja: u Božjim sam očima „netko”. Pozvan sam da ostvarim svoju ličnost u prijateljskom dijalogu i u službi bližnjemu. Krist je moj Učitelj i Spasitelj, u Mariji vidim ženu koja je potpuno posvećena Bogu i njegovim planovima.

Djelomični konačni ciljevi

1) Učvrstiti zdrave želje za vlastitom samostalnošću i slobodom te gajiti kršćansku ljestvicu vrijednosti. Biti svjestan vlastite moralne krhkosti i ujedno stalne Božje naklonosti i opraštanja po sakramentima pomirenja i euharistije. Biti svjestan vlastitih sposobnosti za izbor

152–177; za adolescente i mladiće po M.P. MANELLO, Metodologija catechetica dell'eta evolutiva: adolescenza, Roma 1980, 5–14.

zanimanja i bračnog stanja. Njegovati sposobnost ustrajnosti. Vrednovati samog sebe na temelju mjerila pridobivenih prvenstveno unutarnjim kontaktom s Bogom, a ne samo na temelju vanjskog odobravanja. Oblikovati pozitivno mišljenje o sebi na temelju trajne Božje ljubavi koja obogaćuje mladića.

2) Promatrati stvaralaštvo kao dio Božje stvaralačke moći. Osjetiti da smo kršćani pozvani da kršćanskom misaonošću preplavimo zemaljske stvarnosti i zajedno s drugim ljudima pripremimo novi bolji svijet. Definirati povijest kao refleks odnosa između Boga i čovjeka, a ne samo kao zbroj premoći i ideologija koje su najčešće samo ljudsko djelo, a ponekad i teško zlo. Razvijati sposobnost vrednovanja stvari i svijeta u svjetlu otkrivanja.

3) Prihvatiti autoritet (drugih) kao pomoć u ostvarivanju samog sebe u okviru cjelovitog definiranja čovjeka i njegovog dostojanstva. Uključiti se u društvenu i crkvenu zajednicu, a ne samo u vlastitu grupu. Živjeti svjestan da Crkva prihvaća mlade, da u njoj imaju svoje mjesto i ulogu iako je u društvu još nema. Razvijati sposobnost istinskog razumijevanja i prihvaćanja ljudi različitih kultura i različitih religioznih i drugih pogleda na svijet.

4) Razviti sposobnost doživljavanja, razumijevanja i nalaženja samog sebe te sposobnost oblikovanja vlastitog života u svjetlu vjere. Razvijati sposobnost istinskog susretanja s Bogom: sposobnost doživljavanja, razumijevanja, stvaralačkog ispovijedanja i osobnog prihvaćanja vjere, kako nam se otkriva u Svetom pismu, Kristu i Crkvi. Razumijevati različite oblike života i djelovanja u Crkvi – različite službe u prošlosti i sadašnjosti. Razvijati sposobnost za život i djelovanje u kršćanskoj zajednici: pri navještanju Evanđelja, molitvi i bogoslužju, u strpljivom i stvaralačkom zajedništvu i međusobnoj pomoći. Razvijati sposobnost međusobnog komuniciranja i služenja bližnjemu duhovnim i tjelesnim „djelima milosrđa” (LJŠK 48). Prepoznati nadosjećajnu stvarnost koju donose događaji i liturgijski znakovi. Prihvatiti Krista, što za kršćanina znači osmisliti svoj život i svoju djelatnost. Središte povijesti nije suvremeni čovjek već Krist. Vrijednosti koje naviješta Evanđelje više su od čisto prirodnih,

iako su ponekad u suprotnosti s neposrednom djelotvornošću, uspješnosti i blagostanjem. Razumjeti da Bog ne uživa u čovjekovoj muci već mu u napasti stoji pri ruci, kako bi urodio plodove za život vječni. Životom prema Evanđelju blisko ostvariti samog sebe na putu za Kristom. Otkriti u kršćanstvu ne samo odgovor na osobnu potrebu za sigurnošću već i poziv i zahtjev za savladavanje samog sebe u služenju Bogu i bližnjemu. Postaviti si kao ideal osobnu svetost, ali ne zbog koristi ili unutrašnjeg moralnog zadovoljstva, već zbog duboke osobne potrebe da se ljubavlju odgovara na Božju ljubav. Produbljavati svoj osobni odnos prema Bogu. Shvatiti da je ljubav Božja „besplatna”: da se ne temelji na našim zaslugama ili dobrim osobinama jer upravo je Bog taj koji nas čini vrijednim ljubavi. Bog nas ne isprobava preko naših moći i uvijek nam pruža pomoć, tako da mu i u napasti možemo biti odani.

PRIJEDLOG SADRŽAJA ZA NOVI NACRT

Za ostvarenje postavljenih ciljeva koji proizlaze iz položaja vjeroučenika, njegovih sposobnosti i okolnosti u kojima živi, katehezi dolazi „u pomoć” Božja riječ „jer ti Gospodine rasvjetljuješ moju tamu” (Ps 18,29). Za svaku čovjekovu „okolinu” djelomice nalazimo u Svetom pismu primjer, a to nam iskustvo govori da je netko prije nas išao istim putem. Osim razotkrivanja Sveto je pismo i riznica arheotipskih svjedočanstava izvanvremenske vrijednosti.

Zbrku u katehezi zadnjih godina prouzrokovali su i osnovni nesporazumi i prelagano i neosnovano određivanje što je sadržaj i koji su postupci predavanja. Sadržajno pitanje je dogmatsko ili barem teološko, u srži kerigmatsko i ekleziološko, dok je izbor odgovarajućih postupaka didaktičko pitanje. Zbog isprepletenosti sadržaja i postupaka kateheza je interdisciplinarno pitanje. Nesposobnost razlučivanja sadržaja od njenog objašnjavanja kardinal Ratzinger naziva siromaštvom suvremene kateheze.

1) Kao i drugdje i kod nas su posljednjih godina bila u prvom planu traženja antropoloških katehetskih elemenata. Tražili smo primje-

renije postupke, područja doživljavanja, metode, odrednice, ulazna mjesta... To je bilo nužno kao protuteža sistematičnoj katehezi koja se na sve to ne osvrće. I ubuduće to ostaje nužna zadaća svakog katehete. Ipak, moramo biti oprezni. Jednostavno veličanje antropološkog područja ili čak zamjena *objašnjavanja sadržajem* presudna je. Nepromišljeno je i u suprotnosti s biti kateheze (koja je navještanje Božjeg nauka) doživljajna područja proglasiti sadržajem, ili dozvoliti da uvjetuju sadržaj u takvoj mjeri da je (katehezu) određuju. Kateheza se naime ne ravna po ispitivanju i ponudi, isto kao što ne „služi” samo onim doživljajima koji su u čovjeku, kateheza može doživljavanja predstavljati i stvarati, te pozivati vjeroučenike da ih doživi i usvoji.

2) Tamo gdje danas postoji vjeronauk u školi radi se samo o najširoj informaciji o religijama, o navodnoj kulturi povezanoj s vjerskom predajom... a ne nužno o osobnoj pogodnosti time i o posredovanju vjere. Ipak, to za nas nije dovoljno, time se ne možemo zadovoljiti. Naš vjeronauk jest i prvenstveno mora biti kateheza što znači vrijeme i mjesto svjedočenja vjere i odgoja u vjeri. Isto kao što su naši stariji katekizmi imali nedostatke, jer im nedostaje antropološka „preambula fidei”, tako i neki noviji priručnici imaju nedostatke jer „naglašavaju vjerski odgoj i izobrazbu više s informativnog i kulturnog stanovišta nego sa stanovišta vjerskog uvođenja”.¹³ Novijim priručnicima učinjen je doduše velik korak ka osuvremenjavanju kateheze no ipak je potrebno učiniti još i temeljitu i ujednačenu sintezu.

3) Uz nove priručnike za višu osmoljetku često je pisalo da je sadržaj podijeljen na pet doživljajnih područja: vlastiti život, život s drugima, svjetovni nazor – religije, Sveto pismo i vjera, odnosno život u Crkvi.¹⁴

Spomenuta doživljajna područja odlične su i nužne antropološke smjernice, ulazna mjesta, osnovna iskustva.

Crkvena predaja nam od početka čuva četiri bitna dijela sadržaja.

Naši srednjevjekovni rukopisi nam ukazuju da je to bio sadržaj i pri pokrštanju Slovenaca. Naši prvi katekizmi, Trubarovi i drugi, sadrže već ustaljeni red koji je sasvim razumljivo

preuzeo kako Luther tako i Tridentski sabor. Takav raspored sadržaja nije se očuvao zbog posebnih propisa već zato jer se radi o jedinstvenom preuzimanju gradiva kojemu mi kršćani vjerujemo, a ukratko se može izraziti u obliku koji je primjeren za pamćenje. Ta su četiri dijela: vjeroispovijest, molitva Gospodnja, sakramenti i zapovijedi. I za nas vrijedi da ti elementi odgovaraju najdubljem životu Crkve i današnjem kršćaninu u njoj. Odgovaraju na pitanja koja si čovjek i danas postavlja: čemu vjerovati, čemu se nadati, u kakvom životnom prostoru (sakramenti i Crkva) i kako živjeti.

4) Izbjeći moramo dakle jednostavnu opasnost da zamijenimo ili pomiješamo dva izuzetno važna elementa kateheze: sadržaj i oblik ili način davanja. Koliko pažnje usmjeravamo na oblik, postupke i metode..., toliko usmjerimo i na sam sadržaj i obratno: dok ostajemo vjerni cjelokupnom sadržaju ne smijemo se umoriti tražeći primjerenih načina, putova... kako bismo taj sadržaj marljivo prenosili. Naravno, netko bi mogao prigovoriti da nam je stalo do vjere, do osobnog odnosa prema Bogu... a ne do sadržaja u „obrasima”. Zaista, istinski sadržaj kateheze zapravo je Bog; vjera je milost, Božji dar, mi smo tek oruđe posredovanja. Crkva je to oduvijek potvrđivala, iako pojedinačnih „odstupanja” u smjeru „rješavanja problema” ili „samo obrazaca” nije nedostajalo.

5) Antropološko-kerigmatsko usmjerenje koje predlažemo za novi nacrt pokušava najprije ispuniti niz ljudskih uvjeta i otvoriti ulazna mjesta, proučiti psihosocijalni položaj vjeroučenika i uvjete u kojima živi, oblikovati katehetske ciljeve (antropološko stanovište), i zatim ponuditi vjeroučeniku obilnu i neoskvrnjenu Božju riječ, omogućiti mu doživljaj i iskustvo vjere u obitelji i zajednici (kerigmatsko stanovište). Uz navedene četiri točke katekizamskog sadržaja dodali bismo još jednu: objaš-

¹³ I. ROJNIK, Nekaj spodbud ob uvajanju novih katehetskih priročnikov od 5. do 8. razreda osemletke (predavanje), Vipava 1983 (?), 17.

¹⁴ Usp. F. ŠKRABL, Veroučni načrt od 5. do 8. letnika, u: CSS 17(1983) 184.

njenje i doživljavanje svijeta i domovine, kao i osobno zauzimanje za život. Na neki način to je već sadržano u „klasičnom” sadržaju. Zbog posebnog položaja današnjeg (mladog) čovjeka, kao i posebnog položaja u našem društvu, ne bi bilo suvišno to posebno naglasiti za kraj osmoljetke. Pri tome treba upozoriti da kateheza nije za kršćanski svjetonazor već za produbljivanje osobne vjere.

Antropološko-kerigmatsko usmjerenje prikazuje uzorak ispreplitanja,¹⁵ kojeg poznajemo i kao primjeren katehetski postupak za svaku katehezu posebno

UZORAK ISPREPLITANJA

ANTROPOLOŠKO STANOVIŠTE	KERIGMATSKO STANOVIŠTE
– psihološki pristup primjeren razvojnom stupnju	– Božja riječ Starog i Novog zavjeta
– položaj i okolnosti vjeroučenika	– cjelovit i aktualiziran katekizamski sadržaj

6) Osnovni sadržaj, a to su vjeroispovijest, molitva, sakramenti, zapovijedi, trebalo bi (osim povremenog nužnog ispreplitanja) obradivati u osmoljetki dva puta, u dva ciklusa. U nižoj osmoljetki moramo staviti veći naglasak na „dogadaje Svetog pisma” Starog i Novog zavjeta, a u višoj osmoljetki trebalo bi više govoriti o događajima iz života Crkve i povijesti, o primjerima svetaca (od nekad do danas) te dati objašnjenje i doživljavanje svijeta i domovine u svjetlu vjere.

POKUŠAJ RASPOREDA SADRŽAJA PO GODINAMA

0. Godina predškolske kateheze. Osnovni doživljaji u uvođenje u osnovna obiteljska i zajednička vjerska ponašanja i iskustva.

1. godina. Priručnik mora pretpostaviti predškolsku katehezu. Sadržaj neka bude usredotočen na osnove vjeroispovijesti, o Bogu i stvaranju, o stvaranju čovjeka i o (prvom) grijehu, o Kristu i spasenju, o velikim praznicima. Naglasak neka bude na uvođenju u molitvu i sakramente prve ispovijedi i prve pričesti.

2. godina. Mistagogija ili podrobnije objašnjenje primljenih sakramenata, produbljivanje vjere. Naglasak na Novom zavjetu, Isusovom

životu i molitvi Gospodnjoj. Crkvena godina.

3. godina. Kako živjeti Isusov nauk o ljubavi i o blagostima. Zatim događaji Svetog pisma Starog i zavjeta i Deset zapovijedi. Naglasak na moralnom odgoju i oblikovanju savjesti.

4. godina. Kako raditi i praznovati u obitelji, zajednici, društvu i Crkvi. Primanje sakramenata, nešto više o krizmi. Život, rad i praznovanje u župi. O crkvenim zapovijedima.

5. godina. Što vjerujemo i čemu se nadamo. Nešto više o razlozima za našu vjeru i našu nadu u ovom životu kao i u životu poslije života. O eshatološkim istinama. Temeljitiije uvođenje u osobnu molitvu i razmišljanje, usredotočeno na izručenje kršćanske mistike (Andeo Gospodnji, krunica, križni put...).

6. godina. Kako da živimo da bismo preživjeli. Krist je naš Učitelj i Voditelj. Sam izvršava zapovijedi i dopunjuje ljubavlju. Hod za njim u ispunjavanju zapovijedi iz ljubavi.

7. godina. Život i sakramenti Crkve. U početku o krštenju i krizmi – opširnije. To može biti priprema za krizmu ili mistagoška kateheza nakon primitka sakramenta. Kao što je želja mnogih kateheta da priprema na prvu pričest i prvu ispovijed bude uključena u redoviti priručnik, tako bi i priprema za krizmu bila uključena u redovne priručnike za 5. i 6. razred, bez obzira na to da li bi do krizme obradili sve potrebno gradivo ili ne.

8. godina. Objašnjenje i doživljavanje svijeta i domovine kao i osobno odgovorno zauzimanje za život (životno i svjetonazorno opredjeljenje) s posebnim uvažavanjem pitanja mladih.

Ova raspodjela uključuje obaveznu predškolsku katehezu. U tom je slučaju moguće imati pripreme za prvu ispovijed i prvu pričest u prvom razredu. Tamo gdje nema predškolske kateheze trebat će s priručnikom predškolske kateheze započeti u prvom razredu. Uvođenje u sakramente u tom je slučaju moguće tek u drugom razredu. Kada počinje i kako teče katehetski proces ovisi o roditeljima, kateheti i zauzimanju u radu s vjeroučenicima.

¹⁵ Usp. A. S. SNOJ, Težave in možnosti kateheze v naši sekularizirani družbi, u: CSS 21(1987) 106–108.

Konačnu odluku može i mora donijeti svaka župa posebno.

ZAKLJUČAK

Za potpuniji prikaz potreba i značaja katehetskog nacrtu trebalo bi nešto reći i o izradnoj katehetskoj zamisli (konceptiji) – katehetskom uzorku, o postupcima, o sredstvima i pomagalicama, jeziku, simbolima itd. Tamo gdje prestaje ovo predavanje počinje rasti istinski značaj novog nacrtu i potreba za njim. Njime bismo trebali ostvariti veće jedinstvo u slovenskom kulturnom i crkvenom prostoru, zajednički definirati *ciljeve* i oblikovati jasniju i pojednostavljenu *antropološko-kerigmatsku* katehetsku konceptiju. Trebali bismo se više zauzeti i osposobiti za posredovanje vjere s oživljavanjem *obiteljske kateheze*. Takvo posredovanje vjerskih iskustava ima naime vjerskoodgojno i socijalizacijsko stanovište i može oživjeti samo u zajednici svjedočenja.

Š. Steiner je još šezdesetih godina gundao zbog mnogih slovenskih pokušaja na katehetskom području. On i tri jake katehetske lično-

sti iz bliže prošlosti: A. Metlikovec, D. Oberžan i T. Smerkolj obavezuju nas na sudjelovanje Kopra, Ljubljane i Maribora. O tom sudjelovanju govori kako naša katehetska prošlost (zajednički katehetski nacrti), tako i potreba u sadašnjosti.

Već je 2. vatikanski crkveni sabor biskupima pružio sve bitne točke za planiranu katehezu na narodnom području (usp. br. 14). Na temelju tih točaka objavljen je niz dokumenata. No sve će to bogatstvo postati istinski naše ukoliko ga unesemo u katehetski plan koji će unatoč svemu općemu biti istinsko slovenski. Obratit će se našim vjeroučenicima, od odraslih do najmlađe djece i obiteljima. Iako veliki narodi imaju dosta privlačnih i dobrih vjeronaučnih knjiga, u njima ima barem nešto one strane učenosti koja možda upravo zbog jakog bljeska ostavlja za sobom takvu sjenu. Samo će iz naših katehetskih priručnika isijavati naša vjera. Svi zajedno ne posjedujemo preobilje mudrosti i vjere. Ništa zato. Skupimo je barem za zrno gorušičino i već ju možemo ići sijati.
